

Nr 100.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1919 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen, nr 2, med förslag till tilläggsstat för år 1919 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på proposition angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1919 åt befattningshavarna i statens tjänst, för ändamålet såsom förslagsanslag beräkna

under andra huvudtiteln (punkt 18)	kronor	3,700,000
» tredje » (» 17)	»	500,000
» fjärde » (» 26)	»	29,800,000
» femte » (» 23)	»	19,800,000
» sjätte » (» 23)	»	10,000,000
» sjunde » (» 31)	»	11,300,000
» åttonde » (» 72)	»	11,400,000
» nionde » (» 58)	»	2,500,000

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 14 mars 1919 avlåten proposition (nr 225), under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1) att godkänna propositionen bifogade, nedan intagna förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst;

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 6 saml. 46 häft. (Nr 100.)

2) att i avseende å dyrtidstillägget och dyrtidshjälpen för år 1919 dels medgiva, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, postsparbanken, flottans pensionskassa samt folkskollärarnas pensionsinrättning dyrtidstillägg och dyrtidshjälp må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare vid nedannämnda verk och institutioner å tilläggsstat för år 1919 anvisa

under sjätte huvudtiteln:

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag å kronor 34,900,
att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå;
för statens biografbyrå ett reservationsanslag å kronor 16,900,
att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå;

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservationsanslag å kronor 62,200,
att av inkomst av myntning och justering direkt utgå;
för patent- och registreringsverket ett reservationsanslag å kronor 313,200,
att av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel direkt utgå; samt
för bankspektionen ett reservationsanslag å kronor 22,900,
att av bidrag till bankspektionen direkt utgå;

dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt angivits, å tilläggsstat för år 1919 såsom förslagsanslag anvisa

under andra huvudtiteln	kronor	3,595,000
» tredje »	»	528,000
» fjärde »	»	28,400,000
» femte »	»	18,695,000
» sjätte »	»	10,250,000
» sjunde »	»	11,250,000
» åttonde »	»	11,770,000
» nionde »	»	2,582,000

samt

3) att i avseende å dyrtidstillägget och dyrtidshjälpen för år 1920 dels till bestridande av kostnaderna för dylika förmåner åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1920 års riksstat anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 116,000,000,

dels ock förklara, att under år 1920 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå

beträffande befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, postsparbanken, flottans pensionskassa, folkskollärarnas pensionsinrättning, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket samt bankinspektionen av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, samt

beträffande befattningshavare vid övriga verk och institutioner av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp under år 1920 kunna varda å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

Det propositionen bilagda förslaget till kungörelse är av följande lydelse:

Förslag

till

kungörelse

med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst.

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej i samband med reglering av avlöningsförmånerna annorlunda må varda bestämt, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön och lönetillägg;
 tjänstgöringspenningar;
 ortstillägg, dyrtidstillägg och kallortstillägg;
 arvode;
 ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;
 ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;
 inkvarterings- och servisbidrag;
 dagavlönning och dagavlönningstillägg vid armén och marinen samt
 portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre
 per dag;
 krigslön;
 docentstipendium vid statens högskolor;
 extra lönetillägg;
 provisoriskt avlöningstillägg;
 tillfällig löneförbättring;
 tillfälligt lönetillägg;
 häradskrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag; samt
 uppboråsprovision vid telegrafverket, beräknad efter den för näst-
 föregående år utgående provisionen, dock högst å så stort belopp, som
 svarar mot de tjänstgöringspenningar, vederbörande tjänsteman skolat
 uppbära, om han i enlighet med härför i gällande avlöningsreglemente
 givna bestämmelser hänförs till den mot hans lön svarande avlönings-
 klassen i avlöningsskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt
 lägst å stadgat minimibelopp av uppboråsprovision.

Mom. 2. Åtnjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles,
 i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande bekläd-
 nadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan er-
 sättning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med
 hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av
 stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen,
 prövar sådant av omständigheterna påkallat.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i § 3 närmare stadgas,
 i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom
 socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter in-
 gången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader,
 av Kungl. Maj:t fastställts det tal, som skall anses motsvara levnads-
 kostnadsökningen, nämnda tal minskas med en femtedel därav, varefter

i förekommande fall det då erhållna talet jämnas, därest det med högst $2\frac{1}{2}$ understiger närmast högre 5-tal, till sagda 5-tal men eljest till närmast lägre 5-tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till det kvartal; under vilket Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts samt för den del, som överstiger 100 kronor men icke 600 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar fyra tiondedelar av grundtalet. Å del, som överstiger 600 kronor för månad, utgår icke dyrtidstillägg.

§ 4.

Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dels dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universiteten, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningens enligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, dels ock till förste notarie i domsaga, vikarie för förste notarie och den, som förordnats att förvalta häradshövdingämbete, dyrtidstillägg bestrides av statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel.

Om häradshövdingens avlöningsförmåner av de i § 1 mom. 1 angivna slag icke uppgå till det belopp, varå dyrtidstillägg högst må

beräknas, likställes med avseende å dyrtidstillägg så stor del av hans övriga inkomster i tjänsten, som motsvarar skillnaden, med berörda slags avlöningsförmåner, och äger han att jämväl därå uppbära dyrtidstillägg av statsmedel.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinneseminariet åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning.

§ 5.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom eller som åtnjuter ferier, semester eller därmed jämförlig tjänstledighet, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. För den, som har tjänstledighet av annan anledning, minskas dyrtidstillägget i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest befattningshavaren icke åtnjuter dylik ledighet.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnads-kostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning med iakttagande tillika, att till sådana icke ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med högst hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

Dyrtidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid årets ingång var gift, dels för husföreståndarinna, vid samma tidpunkt anställd hos befattningshavare, som var änklings, änka eller frånskild och underhöll barn under 15 års ålder, och dels för barn under 15 års ålder, vilka befattningshavare vid samma tidpunkt underhöll, utgår, med här nedan angivna undantag och förbehåll,

till befattningshavare i statens tjänst, som vid årets ingång innehade *ordinarie* anställning, samt

till sådana i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som vid årets ingång innehade anställning med en daglig arbetstid, i medeltal — oavsett ferier, semester och därmed jämförlig ledighet — icke understigande vad som för den *ordinarie* personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Dyrtidshjälp för barn, vars föräldrar vid nämnda tidpunkt båda innehade anställning som nu är sagd, utgår endast till fadern, eller, om föräldrarna icke sammanleva, till den av dem, som har vårdnaden om barnet. För hustru, som själv åtnjuter dyrtidstillägg såsom befattningshavare, samt för husföreståndarinna eller barn, som själv åtnjuter dyrtidstillägg såsom befattningshavare eller pensionär, utgår icke dyrtidshjälp.

Dyrtidshjälp får tillgodonjutas för samma tid, för vilken rätt till dyrtidstillägg äger rum, dock att för tid, under vilken befattningshavare på grund av inkallelse till militär tjänstgöring är förhindrad uppehålla befattningen, dyrtidshjälp utgår, även om dyrtidstillägg därunder icke må uppbäras.

§ 9.

Dyrtidshjälpen utgår, för år räknat, så länge det i § 2 omnämnda grundtal överstiger 125, med följande belopp, nämligen:

då det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under närmast föregående år haft att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade), utgör

högst 1,000 kronor: med 225 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 112 kronor 50 öre för varje barn;

från 1,000 till och med 2,000 kronor: med 180 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 90 kronor för varje barn;

från 2,000 till och med 3,000 kronor: med 135 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 67 kronor 50 öre för varje barn; samt

från 3,000 till och med 6,000 kronor: med 90 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 45 kronor för varje barn.

Befattningshavare, som under närmast föregående år enligt nämnda förordning haft att erlægga skatt för beräknat belopp av mera än 6,000 kronor (äkta makars taxeringar sammanräknade), äger icke tillgodonjuta dyrtidshjälp.

Nedgår grundtalet till 125 men icke till 50, skall dyrtidshjälpen utgå

vid ett grundtal av 125 intill 100 med tre fjärdedelar,

» » » » 100 » 75 » hälften samt

» » » » 75 » 50 » en fjärdedel,

allt av ovan angivna belopp.

Nedgår grundtalet till 50 eller därunder, skall dyrtidshjälp icke utgå.

Nytt grundtal äger tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till det kvartal, under vilket Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 10.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad. Dyrtidshjälp utgår endast för en av befattningarna, nämligen den, vid vilken dyrtidstillägget utbetalas.

Sammanlagda beloppet av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp enligt denna kungörelse må icke i något fall överstiga det belopp, vartill dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst högst får uppgå.

§ 11.

Mom. 1. Från åtnjutande av såväl dyrtidstillägg som dyrtidshjälp undantagas:

1:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt

2:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

Mom. 2. Avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet medför icke rätt till dyrtidstillägg eller dyrtidshjälp enligt denna kungörelse.

§ 12.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas dyrtidstillägg och dyrtidshjälp efter de grunder, som i denna kungörelse äro fastställda; dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 13.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till dyrtidstillägg och dyrtidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning samt indelt manskap vid krigsmakten.

§ 14.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg och dyrtidshjälp till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 15.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 16.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis och dyrtidshjälpen kvartalsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1920; dock att enligt de i kungörelsen meddelade bestämmelser dyrtidstillägg och dyrtidshjälp skola utgå även för den del av år 1919, som förflutit innan kungörelsens ikraftträdande, varjämte skall iakttagas, att för de två första kvartalen av samma år det i § 2 omförmälda grundtal skall vara 135.

Ifrågavarande proposition, vilken hänvisats i vad den angår pensions- och indragningsstaterna till bankoutskottet och såvitt rör jordbruksärenden till jordbruksutskottet, har i övrigt hänvisats till statsutskottet.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft följande, inom andra kammaren väckta motioner, nämligen nr 406 av herr *A. Thore*, nr 410 av herr *E. Hage*, nr 417 av herrar *A. J. Bårg* och *A. von Sneidern*, nr 420 av herrar *E. Eriksson* i Stockholm och *H. Bäcklund*, nr 422 av herr *K. Kjellberg* samt nr 423 av herr *H. Leo*.

I sin berörda motion hava herrar *Bårg* och *von Sneidern* hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande proposition måtte besluta sådan ändring av i propositionen intagna förslag till grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, att det så kallade grundtalet bestämmes till nio tiondelar av levnadskostnadsökningen i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna fyra femtedelar och att bestämmelserna om dyrtidshjälp bortfalla.

Herr *Hage* har hemställt, att riksdagen måtte besluta göra den ändringen i det uti propositionen intagna förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp, att nedanstående paragrafer komma att lyda på följande sätt:

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i § 3 närmare stadgas, i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter ingången

av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader, av Kungl. Maj:t faststälts det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, nämnda tal minskas med en tiondedel därav, varefter i förekommande fall det då erhållna talet jämnas, därest det med högst $2\frac{1}{2}$ understiger närmast högre 5-tal, till sagda 5-tal men eljest till närmast lägre 5-tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till det kvartal, under vilket Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts samt för den del, som överstiger 100 kronor men icke 500 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar fyra tiondedelar av grundtalet. Å del, som överstiger 500 kronor för månad, utgår icke dyrtidstillägg.

§ 8.

Dyrtidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid årets ingång var gift, dels för husföreståndarinna, vid samma tidpunkt anställd hos befattningshavare, som var änklings, änka eller frånskild och underhöll barn under 15 års ålder, och dels för barn under 15 års ålder, vilka befattningshavare vid samma tidpunkt underhöll, utgår, med här nedan angivna undantag och förbehåll,

till befattningshavare i statens tjänst, som vid årets ingång inne hade *ordinarie* anställning, samt

till sådana i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som vid årets ingång inne hade anställning med en daglig arbetstid i medeltal — oavsett ferier, semester och därmed jämförlig ledighet — icke understigande vad som

för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Dyrtidshjälp för barn, vars föräldrar vid nämnda tidpunkt båda innehade anställning, som nu är sagd, utgår endast till fadern, eller, om föräldrarna icke sammanleva, till den av dem, som har vårdnaden om barnet. För hustru, som själv åtnjuter dyrtidstillägg såsom befattningshavare, samt för husföreståndarinna eller barn, som själv åtnjuter dyrtidstillägg såsom befattningshavare eller pensionär, utgår icke dyrtidshjälp.

Dyrtidshjälp får tillgodonjutas för samma tid, för vilken rätt till dyrtidstillägg äger rum, dock att för tid, under vilken befattningshavare på grund av inkallelse till militär tjänstgöring är förhindrad uppehålla befattningen, dyrtidshjälp utgår, även om dyrtidstillägg därunder icke må uppbäras.

Ordinarie eller *icke ordinarie* befattningshavare, som under tiden 1 januari—1 juli erhållit försörjningsplikt eller i vars försörjningsplikt under nämnda tid ändring inträtt, erhålla dyrtidshjälp för tiden juli—december med halva det belopp, som skulle ha utgått, om försörjningsplikts omfattning under hela året varit densamma.

Herrar *Eriksson* i Stockholm och *Bäcklund* hava hemställt, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 225 måtte besluta sådan ändring i det förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst som i nämnda proposition framlägges, att § 9 måtte erhålla följande lydelse:

»Dyrtidshjälpen utgår för år räknat, med följande belopp, nämligen: då det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under närmast föregående år haft att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade) utgör

högst 1,000 kronor: med 225 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 112 kronor 50 öre för varje barn;

från 1,000 till och med 2,000 kronor: med 180 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 90 kronor för varje barn;

från 2,000 till och med 3,000 kronor: med 135 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 67 kronor 50 öre för varje barn; samt

från 3,000 till och med 6,000 kronor: med 90 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 45 kronor för varje barn.

Befattningshavare, som under närmast föregående år enligt nämnda förordning haft att erlägga skatt för beräknat belopp mera än 6,000

kronor (äkta makars taxeringar sammanräknade), äger icke tillgodonjuta dyrtidshjälp.»

Herr *Thore* har hemställt, att riksdagen ville besluta, att ett sådant tillägg måtte göras till kungörelsen angående dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningsinnehavare i statens tjänst, att även på gammal stat kvarstående lotspersonal, som åtnjuter arvode av statsverket i form av uppmuntringspengar, må komma i åtnjutande av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp.

Herr *Kjellberg* har hemställt, att uti 4 § av den föreslagna kungörelsen i ämnet musikaliska akademien måtte inryckas vid sidan av de därstädes nu uppräknade läroanstalterna samt att förra delen av § 4 i här avsedda förslag till kungörelse måtte erhålla följande lydelse:

»Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dels dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universitetet, de allmänna läroverken, navigationsskolorna och musikaliska akademien beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningssenligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel — — —»

Slutligen har herr *Leo* hemställt, att befattningshavare, som jämlikt bestämmelsen i senare stycket av § 4 i kungl. kungörelsen den 22 mars 1918 (svensk författningssamling nr 138) på grund av tjänstledighet vid 1918 års början för värnplikts fullgörande eller tjänstgöring till rikets försvar förlorat rätt till grundplåten, under år 1919 erhålla utöver det dyrtidstillägg, som enligt de allmänna grunder, som kunna bliva fastställda, må tillkomma dem, ett belopp av 365 kronor, motsvarande grundplåten 1918.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition tillämpade systemet för bestämmandet av dyrtidstillägg till statens befattningshavare (det s. k. glidande systemet), enligt vilket tillägget periodvis och automatiskt regleras efter levnadskostnadernas växlingar, innebär enligt ut-

*Utskottets
yttrande.*

skottets uppfattning ett avgjort företräde framför det system med för varje särskilt år bestämda fasta tillägg, som hittills tillämpats i avseende å krigstidstilläggen till statstjänarna. I de motioner, vilka väckts i anledning av propositionen, har ej heller ifrågasatts någon ändring i själva principerna för dyrtidstilläggets fastställande. Utskottet har ock utan tvekan anslutit sig till berörda grundsatser för dyrtidstilläggets bestämmande, varvid utskottet emellertid, i anslutning till vad departementschefen i ämnet anfört, velat framhålla nödvändigheten av att en noggrann undersökning vidtages rörande de åtgärder, som böra träffas för ernående av i möjligaste mån korrekta beräkningar rörande prisnivåns förändringar.

I det sakkunnigebetänkande, som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag och i vilket även framlagts ett alternativt förslag med fasta tillägg, har i alternativet med glidande skala icke upptagits något särskilt dyrtidsbidrag till familjeförsörjare. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall däremot utgå en särskild dyrtidshjälp, anordnad i anslutning till den krigstidshjälp, som förut utgått, dock med tillämpning även här av glidande skala.

Mot anordningen med familjeförsörjningsbidrag kunna emellertid åtskilliga erinringar framställas. Berörda sakkunniga hava sålunda framhållit, hurusom den lönefyllnad, som av dyrtiden betingas, lika väl som själva lönen är en gottgörelse för utfört arbete och så vitt möjligt icke bör till någon del hava karaktären av understöd. De sakkunniga påpeka vidare, hurusom ett ytterligare fastslående av familjebidragen utgör en svårighet vid genomförande av framtida löneregleringar. I den av herrar Bärge och von Sneidern väckta motionen har jämväl påvisats, hurusom åtskilliga olägenheter äro förbundna med en dyrtidshjälp. Detta sammanhänger bland annat därmed, att en dylik hjälp måste — såvida ej synnerliga svårigheter skola uppstå i tillämpningen — knytas till familjeförhållandena vid en viss tidpunkt av året och att hänsyn därför icke kan tagas till senare inträffade förändringar. Även i andra avseenden måste ett schablonmässigt förfarande tillämpas, vilket kommer att medföra stora ojämnheter mellan olika befattningshavare och olika personalgrupper. Genom att dyrtidshjälpen, såsom hittills ansetts vara nödvändigt och som även efter Kungl. Maj:ts förslag skulle bliva fallet, grundats på taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken hänför sig till inkomstförhållandena två år före den tid, varunder familjebidraget får uppbäras, kommer bidraget ej heller alltid att träffa det verkligen föreliggande behovet vid den tidpunkt, då det utgår.

Systemet med familjeförsörjningsbidrag är alltså förenat med betydande olägenheter och brister.

För befattningshavare med låga inkomster och barnrika familjer innebär emellertid givetvis dyrtidshjälpssystemet fördelar. Men dessa kunna lätt överskattas. Även de lägst avlönade tjänstemännen hava nämligen i allmänhet numera kommit upp på en sådan lönenivå, att det torde bli jämförelsevis sällan, som dyrtidshjälp skulle komma att utgå med de högsta föreslagna beloppen. Än mer bleve detta fallet beträffande den dyrtidshjälp, som eventuellt skulle utgå under år 1920, då till grund för beräkningen av familjebidragen detta år komme att läggas 1918 års inkomster, vilka till följd av sistnämnda år uppburna krigstidstillägg och krigstidshjälp i allmänhet torde komma att nå betydligt över den fasta avlöningen.

Vid övervägande av nu nämnda, på frågan inverkan omständigheter har utskottet vunnit den uppfattningen, att systemet med familjeförsörjningsbidrag icke bör bibehållas. Det föreligger så mycket större skäl att omedelbart övergiva detta system som, därest dyrtidshjälp slopas, dyrtidstillägget nu kan tillmätas efter sådan måttstock, att i det samma kan rymmas jämväl viss ersättning för dyrtidshjälp. Det bör ock beaktas, att en som det vill synas tämligen enig stämning bland befattningshavarna råder för övergång till glidande skala för dyrtidstillägget, utan förening med dyrtidshjälp.

Då utskottet alltså ansett sig böra tillstyrka, att familjeförsörjningsbidrag ej längre beviljas, har utskottet likväl av finansiella skäl icke ansett sig kunna oförändrat förorda det av de sakkunniga framlagda förslaget till dyrtidstillägg vid systemet med glidande skala.

Såsom framgår av propositionen, ligger de sakkunnigas förslag, vilket upptagits i den av herrar Bärge och von Sneidern väckta motionen, i kostnadshänseende något över Kungl. Maj:ts förslag. Enligt utskottet från finansdepartementet tillhandakomna upplysningar hava inom departementet numera företagna kontrollräkningar vidare givit vid handen, att kostnaden för de sakkunnigas förslag torde komma att med ett belopp av omkring 10 miljoner kronor överskrida de ursprungliga beräkningarna för detta förslag. Chefen för finansdepartementet har i statsrådsprotokollet framhållit, att det för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp till statens nuvarande och förutvarande befattningshavare m. fl. av Kungl. Maj:t sammanlagt beräknade beloppet, omkring 225,000,000 kronor, är så högt, att för dess täckande lära bli nödvändigt att anlita kassafonden i en omfattning, som icke medgiver någon som helst ytterligare utsträckning. Departementschefen har vidare angivit det vara av om-

ständigheterna oundgängligen betingat att vid bestämmandet av grunderna för dyrtidsbidrag åt statens befattningshavare och pensionärer under innevarande år noga aktgiva på, att kostnaderna komma att hålla sig inom ovan angivna belopp, vilket synts departementschefen markera gränsen för statens förmåga att för närvarande ekonomiskt komma sina befattningshavare och pensionärer till hjälp i dyrtidens svårigheter.

Med hänsyn till denna departementschefens förklaring och då utskottet icke ser någon utväg att bereda medel för täckande av den brist, som vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag oförändrat skulle uppstå, har utskottet funnit det vara ofrånkomligen nödvändigt att vidtaga en mindre begränsning av de utav de sakkunniga föreslagna tilläggsbeloppen.

Enligt de sakkunnigas förslag skall det till grund för dyrtidstilläggets beräkning lagda s. k. grundtalet erhållas därigenom, att det tal, som anses motsvara kostnadsökningen, minskas med en tiondel. Med ett indextal för fördyringen av 167 blir grundtalet — vederbörligen avrundat — 150, medan enligt propositionen avdrag skulle ske med en femtedel, varvid med samma utgångspunkt ett grundtal av 135 komme att erhållas. På avlöning överstigande 100 kronor för månad skulle enligt sakkunnigas förslag liksom enligt propositionen tillägget beräknas efter ett procenttal motsvarande fyra tiondelar av grundtalet. De båda förslagen skilja sig därutinnan, att enligt de sakkunniga dyrtidstillägg icke skulle utgå å avlöning överstigande 550 kronor per månad, medan i propositionen motsvarande belopp höjts till 600 kronor, detta beroende på sänkningen av grundtalet i senare fallet.

Efter övervägande av olika möjligheter för erhållande av en lösning, vilken, samtidigt som den medför nödig besparing, tillräckligt tillgodoser särskilt de lägst avlönade befattningshavarna, har utskottet funnit sig böra förorda, att grundtalet beräknas efter åtta tiondelar av talet för kostnadsökningen samt att för avlöningsbelopp mellan 100 och 600 kronor för månad procenttalet för tillägget bestämmes till en tredjedel av grundtalet. Av praktiska skäl synes emellertid grundtalet alltid böra jämkas så, att det utgår med en siffra, som är jämnt delbar med 3, varigenom helt procenttal för det reducerade tillägget erhålles. Med en dyrtidsindex av 167 blir sålunda grundtalet 147 samt det reducerade procenttalet för avlöningsbelopp över 100 kronor i månaden 49. Ett på sådant sätt avvägt grundtal har även den fördelen, att det smidigare anpassar sig efter prisnivåns ändringar, än fallet skulle bli enligt Kungl. Maj:ts förslag, utan att dock grundtalet behöver ändras vid varje mindre växling i prisnivån.

Nedan införda jämförelsetabell utvisar, huru utskottets förslag ställer sig för olika löneklasser.

Dyrtidsbidrag åt befattningshavare under helt år

(under förutsättning av oförändrat grundtal).

Fast årlig lön	Faktiska dyrtidsbidrag under år 1918	Sakkunnigas förslag alt. I (glidande skala)	Kungl. Maj:ts förslag	Utskottets förslag
1,000 kr. ogift	1,073.33	1,500.—	1,350.—	1,470.—
» » gift	1,298.33	—	1,575.—	—
» » » med 3 barn	1,638.83	—	1,912.50	—
1,500 » ogift	1,371.—	1,980.—	1,782.—	1,911.—
» » gift	1,551.—	—	1,962.—	—
» » » med 3 barn	1,821.—	—	2,232.—	—
2,000 » ogift	1,549.—	2,280.—	2,052.—	2,156.—
» » gift	1,729.—	—	2,232.—	—
» » » med 3 barn	1,999.—	—	2,502.—	—
3,000 » ogift	2,049.—	2,880.—	2,592.—	2,646.—
» » gift	2,184.—	—	2,727.—	—
» » » med 3 barn	2,386.50	—	2,929.50	—
4,000 » ogift	2,549.—	3,480.—	3,132.—	3,136.—
» » gift	2,639.—	—	3,222.—	—
» » » med 3 barn	2,774.—	—	3,357.—	—
5,000 » ogift	3,019.50	4,080.—	3,672.—	3,626.—
» » gift	3,049.50	—	3,762.—	—
» » » med 3 barn	3,094.50	—	3,897.—	—
6,000 » ogift	3,019.50	4,680.—	4,212.—	4,116.—
» » gift	3,049.50	—	4,302.—	—
» » » med 3 barn	3,094.50	—	4,437.—	—
7,000 »	3,019.50	5,040.—	4,752.—	4,606.—
7,200 » och därutöver	3,019.50	5,040.—	4,860.—	4,704.—

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola de bestämmelser rörande dyrtidsbidrag till statstjänarna, som beslutas av innevarande års riksdag, gälla intill utgången av juni månad 1920. Då en sådan anordning

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 6 saml. 46 häft. (Nr 100).

synes medföra åtskilliga fördelar, har utskottet icke haft något att erinra mot förslaget i denna del.

Av det ovanstående framgår, att utskottet icke kunnat helt ansluta sig till den av herrar Bärge och von Sneidern väckta motionen ävensom att utskottet ej kunnat tillstyrka bifall till de av herr Hage samt herrar Eriksson i Stockholm och Bäcklund väckta motionerna. Utskottet har ej heller kunnat förorda det av herr Leo framställda förslaget, vilket egentligen avser en ändring i de för år 1918 gällande bestämmelserna om krigstidstillägg.

Vidkommande detaljbestämmelserna i förslaget till kungörelse i ämnet har utskottet haft att erinra följande.

§ 1.

I den av herr Thore väckta motionen har föreslagits, att krigstidstillägg jämväl må utgå å oppmuntringspenningar till å gammal stat kvarstående lotsar. Då dessa oppmuntringspenningar äro en arvode närstående avlöningsförmån och utgå efter grunder, som riksdagen prövat i samband med den år 1914 antagna staten för lotsverket, och då den omständigheten, att avlöningsförmånen i fråga uppbäres å gammal stat, i och för sig icke utgör anledning till att densamma icke skulle medföra rätt till dyrtidstillägg, har utskottet ansett sig böra förorda, att jämväl oppmuntringspenningar till sagda personal uppföras under mom. 1 av § 1.

I mom. 2 stadgas, att därest befattningshavare, varom i mom. 1 är fråga, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande åtnjuter beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, dyrtidstillägg må utgå jämväl å sådan ersättning, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat. På förekommen anledning har utskottet funnit sig böra framhålla, att till »annan kontant ersättning» icke allenast bör hänföras ersättning för särskilt arbete i tjänsten utan exempelvis även sådan ersättning, som enligt av fängvårdsstyrelsen närmare meddelade föreskrifter tillkommer befattningshavare vid fängvårdsstaten i stället för bostad och bränsle in natura. Att på grund av skedd höjning av dylik ersättning göra avdrag på det dyrtidstillägg, som skall utgå på de under mom. 1 upptagna kontanta avlöningsförmåner, synes emellertid ej heller böra ske.

§ 2.

Utöver den ändring av denna paragraf, som betingas av de ändrade grunderna för bestämmandet av grundtalet, har utskottet funnit sig böra föreslå en jämkning i avseende å tidpunkten för tillämpningen av nytt grundtal.

I tredje stycket av förevarande paragraf stadgas, att nytt grundtal skall äga tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut i ämnet kungjorts. Enligt sakkunnigas förslag i motsvarande del skall det nya grundtalet tillämpas från och med den månad, under vilken beslutet kungjorts. Jämväl de sakkunniga avse emellertid, att förändring i grundtalet skall ske endast för varje kvartal, då nämligen socialstyrelsens dyrtidsindex, som skulle vara bestämmande för fixeringen av prisnivån, avse helt kvartal. Med den av Kungl. Maj:t föreslagna avfattningen av bestämmelsen i fråga kunna svårigheter inträda, för det fall att grundtalet icke hinner fastställas och nödiga hjälptabeller upprättas förrän i slutet av första månaden av kvartalet eller — och ännu mer — om detta först kan ske i början av andra månaden i kvartalet. De olägenheter, som beträffande utanordnandet av tillägget för första månaden härav skulle följa, undvikas däremot, om man följer de sakkunnigas förslag.

§ 3.

I denna paragraf erfordras allenast ändring på grund av att det reducerade procenttalet för dyrtidstillägget enligt utskottets förslag skall motsvara en tredjedel av grundtalet.

§ 4.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag må dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universiteten, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningesenligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel. I den av herr Kjellberg väckta motionen, II: 422, har föreslagits, att enahanda bestämmelser skulle meddelas jämväl beträffande befattningshavare vid musikaliska akademien, detta av den anledning att akademien måst för förstärkande av lärarkrafterna under senare år

tillskjuta egna medel utöver det till arvoden åt biträdande lärare å stat uppförda anslagsbeloppet. Grunderna för arvoden till de biträdande lärarna vid musikaliska akademien hava så till vida varit föremål för riksdagens prövning som, då anslaget i fråga av 1908 års riksdag beviljades, arvodet beräknades skola utgå med lägst 150 kronor om året för undervisningstimme i veckan. Lönerna till de ordinarie lärarna beräknades samtidigt efter 175 kronor för timme. Det synes utskottet vara billigt, att ifrågavarande biträdande lärare erhålla dyrtidstillägg jämväl å den del av arvodet, som tillskjutits av akademien, i den mån nämligen dylika lärares sammanlagda arvode icke överstiger 175 kronor för år och undervisningstimme.

§§ 8, 9.

Dessa paragrafer i Kungl. Maj:ts förslag utgå helt vid dyrtidshjälpens bortfallande.

§ 10 (utskottets förslag § 8).

De i förevarande paragraf intagna bestämmelser, vilka hänföra sig till dyrtidshjälp, böra uteslutas. Att befattningshavare, som uppbär avlöning å mer än en tjänst, icke må åtnjuta dyrtidstillägg till högre belopp än som i § 3 angivits är självfallet, vadan särskilt stadgande i dylik riktning ej erfordras.

§ 11 (utskottets förslag § 9).

Förutom de ändringar, som betingas av att dyrtidshjälp ej skall utgå, bör under mom. 1 upptagas ett förklarande tillägg, innefattande att arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt även undantages från åtnjutande av dyrtidstillägg. Sagda personal har ej tidigare åtnjutit krigstidstillägg och enligt vad utskottet erfarit har telegrafstyrelsen med telegraf- och telefonmannaförbundet avslutat kollektivavtal gällande till och med den 30 juni 1920, vilket avtal är grundat på den förutsättningen, att krigstidstillägg eller krigstidshjälp icke skall under avtalstiden tillkomma nämnda personal.

§§ 12—14, 16 (utskottets förslag §§ 10—12, 14).

I samtliga ifrågavarande paragrafer böra uteslutas de bestämmelser, vilka hänföra sig till dyrtidshjälp.

Vad angår den vid stadgandet om författningens ikraftträdande fogade övergångsbestämmelsen, bör denna i enlighet med vad ovan anförts ändras därhän, att grundtalet för de två första kvartalen av år 1919 bestämmas till 147 i stället för 150.

Beträffande slutligen de av Kungl. Maj:t å tilläggsstaten äskade anslagen till dyrtidstillägg och dyrtidshjälp, i vad desamma falla under statsutskottets behandling, torde de av utskottet förordade grunderna för dyrtidsbidragen ej böra föranleda ändring i de uti propositionen upptagna beloppen under de olika huvudtitlarna. Ej heller läres kunna ifrågasättas någon minskning i det för år 1920 äskade anslagsbeloppet.

I enlighet med vad sålunda anförts får utskottet, som i de till statsutskottets handläggning hörande delar av propositionen, vilka ovan ej blivit berörda, icke funnit anledning till erinran mot densamma, hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förvarande proposition samt ovanberörda av herrar Bärge och von Sneidern, herr Thore samt herr Kjellberg väckta motioner ävensom med avslag å de av herr Hage, herrar Eriksson i Stockholm och Bäcklund samt herr Leo i ämnet väckta motionerna må

1) godkänna bilagda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (bilaga A), med undantag dock i vad angår dels de under jordbruksdepartementet hörande befattningshavare, dels ock befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning;

2) i avseende å dyrtidstillägget för år 1919

a) medgiva, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och postsparbanken dyrtidstillägg må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas,

b) för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid nedannämnda verk och institutioner å tilläggsstat för år 1919 anvisa

under sjätte huvudtiteln:

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag
å kronor 34,900,

att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå;

för statens biografbyrå ett reservationsanslag å kronor 16,900,

att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå;

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservationsanslag å kronor 62,200,

att av inkomst av myntning och justering direkt utgå;

för patent- och registreringsverket ett reservationsanslag å kronor 313,200,

att av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel direkt utgå; samt

för bankinspektionen ett reservationsanslag å kronor 22,900,

att av bidrag till bankinspektionen direkt utgå;

c) till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt angivits, å tilläggsstat för år 1919 såsom förslagsanslag anvisa

under andra huvudtiteln	kronor	3,595,000
» tredje »	»	528,000
» fjärde »	»	28,400,000
» femte »	»	18,695,000
» sjätte »	»	10,250,000
» sjunde »	»	11,250,000
» åttonde »	»	11,770,000;

3) i avseende å dyrtidstillägget för år 1920

a) till bestridande av kostnaderna för nämnda förmån åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1920 års riksstat anvisa ett för-

slagsanslag, högst kronor 116,000,000,

b) förklara, att under år 1920 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel,

av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå

beträffande befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, postsparbanken, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket samt bankinspektionen av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, samt

beträffande befattningshavare vid övriga verk och institutioner av det under mom. a) ovan omförmälda anslag.

Stockholm den 9 maj 1919.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *C. J. G. Swartz*, *O. M. Strömberg*, *H. F. Lamm*, *G. M. H. Ekelund*, *A. C. Lindblad*, *O. Bergqvist*, *C. G. Ekman*, *H. G. W. Wrangel*, *A. Pers*, *J. L. Widell* och *E. A. Hallin* samt

från andra kammaren: herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *J. Olofsson*, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Wiklund* i Brattfors, *A. Andersson* i Råstock, *O. H:son Waldén*, *S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *J. Erlansson*, *J. Jönsson* i Slätåker, *A. Mossberg* och *K. A. W. Björck*.

Reservationer:

av herrar *C. G. Ekman*, *O. H:son Waldén*, *S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *J. Erlansson* och *A. Mossberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition tillämpade systemet för bestämmandet av dyrtidstillägg till statens befattningshavare (det s. k. glidande systemet), enligt vilket tillägget periodvis och automatiskt regleras efter levnadskostnadernas växlingar, har enligt utskottets uppfattning ett visst företräde framför det system med för varje särskilt år bestämda fasta tillägg, som hittills tillämpats i avseende å krigstidstilläggen till statstjänarna. I de motioner, vilka väckts i anledning av propositionen, har ej heller ifrågasatts någon ändring i själva principerna för dyrtidstilläggets fastställande. Utskottet har ock anslutit sig till berörda grundsatser för dyrtidstilläggets bestämmande, varvid utskottet emellertid i anslutning till vad departementschefen i ämnet anfört velat framhålla nödvändigheten av, att en noggrann undersökning vidtages rörande de åtgärder, som böra träffas för ernående av i möjligaste mån korrekta beräkningar rörande prisnivåns förändringar.

I det sakkunnigebetänkande, som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag och i vilket även framlagts ett alternativt förslag med fasta tillägg, har i alternativet med glidande skala icke upptagits något särskilt dyrtidsbidrag till familjeförsörjare. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle däremot utgå en särskild dyrtidshjälp, anordnad i anslutning till den krigstidshjälp, som förut utgått, dock med tillämpning även här av glidande skala.

Mot anordningen med familjeförsörjningsbidrag, kunna visserligen åtskilliga erinringar framställas. Berörda sakkunniga hava sålunda förmenat, att den lönefyllnad, som av dyrtiden betingas, lika väl som själva lönen är en gottgörelse för utfört arbete och så vitt möjligt icke bör till någon del hava karaktären av understöd. De sakkunniga göra också gällande, att ett ytterligare fastslående av familjebidragen utgör en svårighet vid genomförande av framtida löneregleringar. I den av herrar *Bärg* och *von Sneidern* väckta motionen har ytterligare utvecklats, hurusom betydande olägenheter äro förbundna med en dyrtidshjälp. Detta sammanhänger enligt motionärerna bland annat därmed, att en

dylik hjälp måste — sävida ej synnerliga svårigheter skola uppstå i tillämpningen — knyts till familjeförhållandena vid en viss tidpunkt av året, och att hänsyn därför icke kan tagas till senare inträffade förändringar. Även i andra avseenden måste, mena de, ett schablonmässigt förfarande tillämpas, vilket kommer att medföra stora ojämnheter mellan olika befattningshavare och olika personalgrupper. Genom att dyrtidshjälpen, såsom hittills ansetts vara nödvändigt och som även efter Kungl. Maj:ts förslag skulle bliva fallet, grundats på taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken hänför sig till inkomstförhållandena två år före den tid, varunder familjebidraget får uppbäras, komme bidraget ej heller alltid att träffa det verkligen föreliggande behovet vid den tidpunkt, då det utgår.

Ostridigt torde, på sätt i sakkunniges betänkande och i sistnämnda motion framhållits, åtskilliga formella erinringar kunna göras mot systemet med familjebidrag. Men avgörande för prövningen av frågan, huruvida dyrtidshjälp bör fortfarande utgå måste dock vara, om utan familjebidrag dyrtidshjälpens syfte kan på ett skäligt och rättvist sätt uppnås eller icke.

Efter övervägande av de olika alternativ, som därvid erbjuda sig, har utskottet funnit sig övertygat därom, att ett dyrtidstillskott, som ej toge hänsyn till befattningshavarnes ställning som familjeförsörjare, icke under för handen varande förhållanden komme att tillfredsställa nödvändiga anspråk på ett sådant och därför icke synes vara av beskaffenhet att kunna förordas. För att ett »rent» dyrtidstillägg skulle för de av försörjningsplikten hårdast tyngda verka något sånär nöjaktigt, måste synnerligen omfattande tillgångar därvid stå till buds. Då såsom här är fallet endast en i förhållande till behovet starkt begränsad sådan tillgång förefinnes, utfaller en kristidsreglering utan familjebidrag Realt så bristfälligt och ojämnt, att utskottet måst finna vida övervägande skäl motivera anslutning till den ståndpunkt för dyrtidshjälp, Kungl. Maj:t i propositionen intagit.

En närmare belysning av denna sak vinnes genom en jämförelse mellan å ena sidan tvenne inom utskottet utarbetade alternativ och å andra sidan dels det faktiska dyrtidsbidraget under år 1918, dels sakkunnigas förslag alternativ I, dels Kungl. Maj:ts förslag. Nedan införda jämförelsetabell ådagalägger, hur de olika systemen verka:

Dyrtidsbidrag åt befattningshavare under helt år

(under förutsättning av oförändrat grundtal).

Fast årlig lön	Faktiska dyrtidsbidrag under år 1918	Sakkunnigas förslag alt. I (glidande skala)	Kungl. Maj:ts förslag	Utskottets alt. I	Utskottets alt. II
1,000 kronor ogift	1,073.88	1,500.—	1,350.—	1,470.—	1,380.—
» » gift	1,298.88	—	1,575.—	—	1,605.—
» » » med 3 barn	1,638.88	—	1,912.50	—	1,942.50
1,500 » ogift	1,371.—	1,980.—	1,782.—	1,911.—	1,794.—
» » gift	1,551.—	—	1,962.—	—	1,974.—
» » » med 3 barn	1,821.—	—	2,232.—	—	2,244.—
2,000 » ogift	1,549.—	2,280.—	2,052.—	2,156.—	2,024.—
» » gift	1,729.—	—	2,232.—	—	2,204.—
» » » med 3 barn	1,999.—	—	2,502.—	—	2,474.—
3,000 » ogift	2,049.—	2,880.—	2,592.—	2,646.—	2,484.—
» » gift	2,184.—	—	2,727.—	—	2,619.—
» » » med 3 barn	2,386.50	—	2,929.50	—	2,821.50
4,000 » ogift	2,549.—	3,480.—	3,132.—	3,136.—	2,944.—
» » gift	2,639.—	—	3,222.—	—	3,034.—
» » » med 3 barn	2,774.—	—	3,357.—	—	3,169.—
5,000 » ogift	3,019.50	4,080.—	3,672.—	3,626.—	3,404.—
» » gift	3,049.50	—	3,762.—	—	3,494.—
» » » med 3 barn	3,094.50	—	3,897.—	—	3,629.—
6,000 » ogift	3,019.50	4,680.—	4,212.—	4,116.—	3,864.—
» » gift	3,049.50	—	4,302.—	—	3,954.—
» » » med 3 barn	3,094.50	—	4,437.—	—	4,089.—
7,000 »	3,019.50	5,040.—	4,752.—	4,606.—	4,324.—
7,200 » och därutöver	3,019.50	5,040.—	4,860.—	4,704.—	4,416.—

Som av denna tabell framgår skulle utskottets alternativ I medföra, att, under det en ogift befattningshavare med 1,000 kronors fast lön genom det ifrågasatta dyrtidstillägget finge en ökning utöver krigstidsbidraget år 1918 med kronor 396: 67, skulle en familjeförsörjare med hustru och 3 barn i samma inkomstställning erhålla *en minskning* med kronor 168: 83. Och under det en ungarl med 1,500 kronors lön tillerkändes en ökning från 1918 med 541 kronor skulle en motsvarande befattningshavare med hustru och 3 barn få ett tillskott på 90 kronor o. s. v. En på dylikt sätt verkande bidragsreglering synes omöjlig

kunna betecknas såsom tillfredsställande, särskilt om man erinrar sig, att densamma skall vålla staten i merutgift utöver 1918 års dyrtidsbidrag på omkring 80 miljoner kronor.

Utskottet har så mycket mindre kunnat giva detta alternativ sin tillslutning, som de formella anmärkningarna mot familjebidraget vid en mera ingående granskning framstå såsom föga bärande. Även med tillämpning av utskottets alternativ I måste man nämligen uppgiva önskemålet att få dyrtidsbidraget att fylla fordringarna på »den gottgörelse för utfört arbete», och att det »icke bör till någon del hava karaktären av understöd.» Påståendet att ett »ytterligare fastslående av familjebidragen utgör en svårighet vid genomförandet av framtida löne-regleringar» kan endast äga giltighet för det fall, att man räknar med ett fortsatt sammanförande av ordinarie löner och nu ifrågasatt dyrtidsbidrag till en bestående lönetyp, en eventualitet, som naturligen måste anses otänkbar. Och den påtalade tekniska svårigheten med dyrtidshjälppformens tillämpning ur likställighetens synpunkt blir helt obetydlig i förhållande till den faktiska olikställighet, som en utmönstring nu av dyrtidshjälpen medför och detta alldeles särskilt vid existensmöjlighetens nedre gräns. Att flertalet befattningshavare, som tro sig ha fördel av systemet »enbart dyrtidstillägg», rekommendera antagandet av ett sådant, upphäver icke i någon mån den med detta system förbundna orättvisan.

Då utskottet sålunda förordar, att familjebidrag bibehålles, har utskottet likväl funnit sig icke böra oförändrat tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Med hänsyn till å ena sidan att inom finansdepartementet numera verkställda kontrollräkningar givit vid handen, att kostnaderna för Kungl. Maj:ts förslag i propositionen beräknats väl lågt, samt å andra sidan till önskvärdheten därav, att möjlighet hålles öppen att inom den av Kungl. Maj:t beräknade kostnadsramen bereda någon ökning av dyrtidsbidragen till vissa i förevarande proposition icke berörda befattningshavare, har utskottet nämligen funnit det vara nödvändigt att vidtaga en viss begränsning av de utav Kungl. Maj:t föreslagna beloppen för löntagare med större inkomster.

Enligt propositionen skulle det till grund för dyrtidstilläggets beräknande lagda s. k. grundtalet erhållas därigenom, att det tal, som anses motsvara kostnadsökningen, minskas med en femtedel. Med indextalet 167 för fördyringen blir därmed enligt propositionen grundtalet 135. På avlöning överstigande 100 kronor för månad skulle enligt propositionen tillägget beräknas efter ett procenttal motsvarande fyra tiondelar av grundtalet. Dyrtidstillägg skulle icke utgå å avlöning överstigande 600 kronor per månad.

Efter överbägande av olika möjligheter för erhållande av en lösning, vilken, samtidigt som den medför nödig besparing, tillräckligt tillgodoser särskilt de lägst avlönade befattningshavarna, har utskottet funnit sig böra, på sätt framgår av nyssnämnda alt. II, förorda, att grundtalet beräknas efter fem sjättedelar av talet för kostnadsökningen samt att för avlöningsbelopp mellan 100 och 600 kronor för månad procenttalet för tillägget bestämmes till en tredjedel av grundtalet. Av praktiska skäl synes emellertid grundtalet alltid böra jämkas så, att det utgår med en siffra, som är jämt delbar med 3, varigenom helt procenttal för det reducerade tillägget erhålles. Med en dyrtidsindex av 167 blir sålunda grundtalet 138 samt det reducerade procenttalet för avlöningsbelopp över 100 kronor i månaden 46. Ett på sådant sätt avvägt grundtal har även den fördelen, att det smidigare anpassar sig efter prisnivåns ändringar, än fallet skulle bliva enligt Kungl. Maj:ts förslag, utan att dock grundtalet behöver ändras vid varje mindre växling i prisnivån.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola de bestämmelser rörande dyrtidsbidrag till statstjänarna, som beslutas av innevarande års riksdag, gälla intill utgången av juni månad 1920. Då en sådan anordning synes medföra åtskilliga fördelar, har utskottet icke haft något att erinra mot förslaget i denna del.

Av det ovanstående framgår, att utskottet icke kunnat ansluta sig till den av herrar Bärge och von Sneidern väckta motionen ävensom att utskottet ej kunnat tillstyrka bifall till de av herr Hage samt herrar Eriksson i Stockholm och Bäcklund väckta motionerna. Utskottet har ej heller kunnat förorda det av herr Leo framställda förslaget, vilket egentligen avser en ändring i de för år 1918 gällande bestämmelserna om krigstidstillägg.

Vidkommande detaljbestämmelserna i förslaget till kungörelse i ämnet har utskottet haft att erinra följande.

§ 1.

I den av herr Thore väckta motionen har föreslagits, att krigstidstillägg jämväl må utgå å uppmuntringspenningar till å gammal stat kvarstående lotsar. Då dessa uppmuntringspenningar äro en arvode närstående avlöningsförmån och utgå efter grunder, som riksdagen prövat i samband med den år 1914 antagna staten för lotsverket, och då den omständigheten, att avlöningsförmånen i fråga uppbäres å gammal stat, i och för sig icke utgör anledning till att densamma icke skulle

medföra rätt till dyrtidstillägg, har utskottet ansett sig böra förorda, att jämväl uppmuntringspenningar till sagda personal uppföras under mom. 1 av § 1.

I mom. 2 stadgas, att därest befattningshavare, varom i mom. 1 är fråga, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande åtnjuter beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, dyrtidstillägg må utgå jämväl å sådan ersättning, om och i den mån myndigheten med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat. På förekommen anledning har utskottet funnit sig böra framhålla, att till »annan kontant ersättning» icke allenast bör hänföras ersättning för särskilt arbete i tjänsten utan exempelvis även sådan ersättning, som enligt av fängvårdsstyrelsen närmare meddelade föreskrifter tillkommer befattningshavare vid fängvårdsstaten i stället för bostad och bränsle in natura. Att på grund av skedd höjning av dylik ersättning göra avdrag på det dyrtidstillägg, som skall utgå på de under mom. 1 upptagna kontanta avlöningsförmånerna, synes emellertid ej heller böra ske.

§ 2.

Utöver den ändring av denna paragraf, som betingas av de ändrade grunderna för bestämmandet av grundtalet, har utskottet funnit sig böra föreslå en jämkning i avseende å tidpunkten för tillämpningen av nytt grundtal.

I tredje stycket av förevarande paragraf stadgas, att nytt grundtal skall äga tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut i ämnet kungjorts. Enligt sakkunnigas förslag i motsvarande del skall det nya grundtalet tillämpas från och med den månad, under vilken beslutet kungjorts. Jämväl de sakkunniga avse emellertid, att förändring i grundtalet skall ske endast för varje kvartal, då nämligen socialstyrelsens dyrtidsindex, som skulle vara bestämmande för fixeringen av prisnivån, avser helt kvartal. Med den av Kungl. Maj:t föreslagna avfattningen av bestämmelsen i fråga kunna svårigheter inträda, för det fall att grundtalet icke hinner fastställas och nödiga hjälptabeller upprättas förrän i slutet av första månaden av kvartalet eller — och än mer — om detta först kan ske i början av andra månaden i kvartalet. De olägenheter, som beträffande utanordnandet av tillägget för första månaden härav skulle följa, undvikas däremot, om man följer de sakkunnigas förslag.

§ 3.

I denna paragraf erfordras allenast ändring på grund av, att det reducerade procenttalet för dyrtidstillägget enligt utskottets förslag skall motsvara en tredjedel av grundtalet.

§ 4.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag må dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universiteten, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningsenligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel. I den av herr Kjellberg väckta motionen, II: 422, har föreslagits, att enahanda bestämmelser skulle meddelas jämväl beträffande befattningshavare vid musikaliska akademien, detta av den anledning att akademien måst för förstärkande av lärarkrafterna under senare år tillskjuta egna medel utöver det till arvoden åt biträdande lärare å stat uppförda anslagsbeloppet. Grunderna för arvoden till de biträdande lärarna vid musikaliska akademien hava så till vida varit föremål för riksdagens prövning, som, då anslaget i fråga av 1908 års riksdag beviljades, arvodet beräknades skola utgå med lägst 150 kronor om året för undervisningstimme i veckan. Lönerna till de ordinarie lärarna beräknades samtidigt efter 175 kronor för timme. Det synes utskottet vara billigt, att ifrågavarande biträdande lärare erhålla dyrtidstillägg jämväl å den del av arvodet, som tillskjutits av akademien, i den mån nämligen dylika lärares sammanlagda arvode icke överstiger 175 kronor för år och undervisningstimme.

§ 11.

Under mom. 1 bör upptagas ett förklarande tillägg, innefattande att arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt även undantages från åtnjutande av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp. Sagda personal har ej tidigare åtnjutit krigstidstillägg, och enligt vad utskottet erfarit har telegrafstyrelsen med telegraf- och telefonmannaförbundet avslutat kollektivavtal gällande till och med den 30 juni 1920, vilket avtal är grundat på den förutsättningen, att krigstidstillägg eller krigstidshjälp icke skall under avtalstiden tillkomma nämnda personal.

Vad angår den vid stadgandet om författningens ikraftträdande fogade övergångsbestämmelsen, bör denna i enlighet med vad ovan an-

förts ändras därhän, att grundtalet för de två första kvartalen av år 1919 bestämmas till 138 i stället för 150.

Beträffande slutligen de av Kungl. Maj:t å tilläggsstaten äskade anslagen till dyrtidstillägg och dyrtidshjälp, i vad desamma falla under statsutskottets behandling, torde de av utskottet förordade grunderna för dyrtidsbidragen ej böra föranleda ändring i de uti propositionen upptagna beloppen under de olika huvudtitlarna. Ej heller lär kunna ifrågasättas någon minskning i det för år 1920 äskade anslagsbeloppet.

I enlighet med vad sålunda anförts får utskottet, som i de till statsutskottets handläggning hörande delar av propositionen, vilka ovan ej blivit berörda, icke funnit anledning till erinran mot densamma, hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt ovanberörda av herrar Thore och Kjellberg väckta motioner ävensom med avslag å de av herrar Bärge och von Sneidern, herr Hage, herrar Eriksson i Stockholm och Bäcklund samt herr Leo i ämnet väckta motioner må

1) godkänna bilagda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst (bilaga I), med undantag dock i vad angår dels de under jordbruksdepartementet hörande befattningshavare, dels ock befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning;

2) i avseende å dyrtidstillägget och dyrtidshjälpen för år 1919

a) medgiva, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och postsparbanken dyrtidstillägg och dyrtidshjälp må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas,

b) för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare vid nedan nämnda verk och institutioner å tilläggsstat för år 1919 anvisa

under sjätte huvudtiteln

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag
å kronor 34,900,

att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå;

för statens biografbyrå ett reservationsanslag å kronor 16,900,

att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå;

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservationsanslag å kronor 62,200,

att av inkomst av myntning och justering direkt utgå;

för patent- och registreringsverket ett reservationsanslag å kronor 313,200,

att av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel direkt utgå; samt

för bankinspektionen ett reservationsanslag å kronor 22,900,

att av bidrag till bankinspektionen direkt utgå;

c) till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt angivits, å tilläggsstat för år 1919 såsom förslagsanslag anvisa

under andra huvudtiteln.....	kronor	3,595,000
» tredje »	»	528,000
» fjärde »	»	28,400,000
» femte »	»	18,695,000
» sjätte »	»	10,250,000
» sjunde »	»	11,250,000
» åttonde »	»	11,770,000;

3) att i avseende å dyrtidstillägget och dyrtidshjälpen för år 1920

a) till bestridande av kostnaderna för nämnda förmåner åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1920 års riksstat anvisa ett för-

slagsanslag, högst kronor 116,000,000,

b) förklara, att under år 1920 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel,

av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå beträffande befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, postsparbanken, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, patent- och registreringsverket samt bankinspektionen av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, samt beträffande befattningshavare vid övriga verk och institutioner av det under mom. a) ovan omförmälda anslag.

av herr *H. G. W. Wrangel*, som anfört följande:

»Med hänsyn till de sjunkande livsmedelspriserna och framför allt på grund av nödvändigheten att minska statsutgifterna har jag icke ansett det tillrådligt att i så hög grad som utskottet föreslagit öka beloppen av dyrtidstilläggen. Jag har fördenskull icke kunnat biträda utskottets hemställan beträffande grundtalets storlek, utan anser, att grundtalet bör beräknas efter *fyra femtedelar* (i stället för åtta niondelar) av talet för kostnadsökningen samt att grundtalet för närvarande bör bestämmas till 135, varigenom en besparing av omkring 20 miljoner kronor skulle uppstått.»

Bilaga A
(till utskottets hemställan å sid. 21).

Förslag

till

kungörelse

med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej i samband med reglering av avlöningsförmånerna annorlunda må varda bestämt, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

- lön och lönetillägg;
- tjänstgöringspenningar;
- ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
- arvode;
- ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;
- ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;
- inkvarterings- och servisbidrag;
- dagavlöning och dagavlöningsstillägg vid armén och marinen samt portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;
- krigslön;
- docentstipendium vid statens högskolor;
- extra lönetillägg;
- provisoriskt avlöningstillägg;
- tillfällig löneförbättring;
- tillfälligt lönetillägg;
- häradskrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag;
- uppmuntringspenningar åt lotsar, kvarstående på gammal stat; samt

uppbördsprovision vid telegrafverket, beräknad efter den för nästföregående år utgående provisionen, dock högst å så stort belopp, som svarar mot de tjänstgöringspenningar, vederbörande tjänsteman skolat uppbära, om han i enlighet med härför i gällande avlöningsreglemente givna bestämmelser hänförs till den mot hans lön svarande avlöningsklassen i avlöningssskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt lägst å stadgat minimibelopp av uppbördsprovision.

Mom. 2. Åtjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan ersättning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i § 3 närmare stadgas, i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader, av Kungl. Maj:t fastställts det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, nämnda tal minskas med en niondel därav, varvid, för det fall att det sålunda erhållna talet icke är jämnt delbart med 3, detsamma, därest det med högst $1\frac{1}{2}$ understiger närmast högre med 3 jämnt delbara tal, höjes till sistnämnda tal, men eljest sänkes till närmast lägre med 3 jämnt delbara tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts, samt för den del, som överstiger 100 kronor men icke 600 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar en tredjedel av grundtalet. Å del, som överstiger 600 kronor för månad, utgår icke dyrtidstillägg.

§ 4.

Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dels dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universiteten, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningen enligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, dels beträffande biträdande lärare vid musikaliska akademien, till vilkens avlöande akademien lämnar tillskott av egna medel, dyrtidstillägg beräknas jämväl å sådant tillskott, i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp än 175 kronor för undervisningstimme i veckan, dels ock till förste notarie i domsaga, vikarie för förste notarie och den, som förordnats att förvalta häradshövdingämbete, dyrtidstillägg bestrides av statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel.

Om häradshövdingens avlöningsförmåner av de i § 1 mom. 1 angivna slag icke uppgå till det belopp, varå dyrtidstillägg högst må beräknas, likställes med avseende å dyrtidstillägg så stor del av hans övriga inkomster i tjänsten, som motsvarar skillnaden, med berörda slags avlöningsförmåner, och äger han att jämväl därå uppbära dyrtidstillägg av statsmedel.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningen enligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinne-seminariet åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning.

§ 5.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom eller som åtnjuter ferier, semester eller därmed jämförlig tjänstledighet, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. För den, som har tjänstledighet av annan anledning, minskas dyrtidstillägget i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest befattningshavaren icke åtnjuter dylik ledighet.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnads-kostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning med iakttagande tillika, att till sådana icke ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med högst hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad.

§ 9.

Mom. 1. Från åtnjutande av dyrtidstillägg undantagas:

- 1:o) arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt;
- 2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt
- 3:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

Mom. 2. Avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet medför icke rätt till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse.

§ 10.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas dyrtidstillägg efter de grunder, som i denna kungörelse äro fastställda; dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestrides av vederbörande kommun.

§ 11.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till dyrtidstillägg befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskolläraernas pensionsinrättning samt indelt manskap vid krigsmakten.

§ 12.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 13.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 14.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1920; dock att enligt de i kungörelsen meddelade bestämmelser dyrtidstillägg skall utgå även för den del av år 1919, som förflutit innan kungörelsens ikraftträdande, varjämte skall iakttagas, att för de två första kvartalen av samma år det i § 2 omförmälda grundtal skall vara 147.

Bilaga I

(till reservationen å sid. 31).

Förslag

till

kungörelse

med allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst.

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej i samband med reglering av avlöningsförmånerna annorlunda må varda bestämt, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön och lönetillägg;

tjänstgöringspenningar;

ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;

arvode;

ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;

ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;

inkvarterings- och servisbidrag;

dagavlöning och dagavlöningsstillägg vid armén och marinen samt portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;

krigslön;

docentstipendium vid statens högsolor;

extra lönetillägg;

provisoriskt avlöningstillägg;

tillfällig löneförbättring;

tillfälligt lönetillägg;

häradsskrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag;

uppinuntringspenningar åt lotsar, kvarstående på gammal stat; samt uppbördsprovision vid telegrafverket, beräknad efter den för nästföregående år utgående provisionen, dock högst å så stort belopp, som svarar mot de tjänstgöringspenningar, vederbörande tjänsteman skolat uppbara, om han i enlighet med härför i gällande avlöningsreglemente givna bestämmelser hänförs till den mot hans lön svarande avlöningsklassen i avlöningssskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt lägst å stadgat minimibelopp av uppbördsprovision.

Mom. 2. Åtnjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan ersättning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i § 3 närmare stadgas, i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader, av Kungl. Maj:t fastställts det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, nämnda tal minskas med en sjättedel därav, varvid, för det fall, att det sålunda erhållna talet icke är jämnt delbart med 3, detsamma, därest det med högst $1\frac{1}{2}$ understiger närmast högre med 3 jämnt delbara tal, höjes till sistnämnda tal, men eljest sänkes till närmast lägre med 3 jämnt delbara tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår å avlöningsförmåner, som icke överstiga 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiga avlöningsförmånerna 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts, samt för den del, som överstiger 100 kronor men icke 600 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar en tredjedel av grundtalet. Å del, som överstiger 600 kronor för månad, utgår icke dyrtidstillägg.

§ 4.

Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dels dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universitetet, de allmänna läroverken och navigationsskolorna beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna slags avlöningsförmåner författningesenligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, dels beträffande biträdande lärare vid musikaliska akademien, till vilkens avlönande akademien lämnar tillskott av egna medel, dyrtidstillägg beräknas jämväl å sådant tillskott, i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp än 175 kronor för undervisningstimme i veckan, dels ock till förste notarie i domsaga, vikarie för förste notarie och den, som förordnats att förvalta häradshövdingeämbete, dyrtidstillägg bestrides av statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel.

Om häradshövdingens avlöningsförmåner av de i § 1 mom. 1 angivna slag icke uppgå till det belopp, varå dyrtidstillägg högst må beräknas, likställes med avseende å dyrtidstillägg så stor del av hans övriga inkomster i tjänsten, som motsvarar skillnaden, med berörda slags avlöningsförmåner, och äger han att jämväl därå uppbära dyrtidstillägg av statsmedel.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningesenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinneseminariet åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning.

§ 5.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom eller som åtnjuter ferier, semester eller därmed jämförlig tjänstledighet, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. För den, som har tjänstledighet av annan anledning, minskas dyrtidstillägget i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest befattningshavaren icke åtnjuter dylik ledighet.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnads-kostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning med iakttagande tillika, att till sådana icke ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med högst hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

Dyrtidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid årets ingång var gift, dels för husföreståndarinna, vid samma tidpunkt anställd hos befattningshavare, som var änkling, änka eller frånskild och underhöll barn under 15 års ålder, och dels för barn under 15 års ålder, vilka befattningshavare vid samma tidpunkt underhöll, utgår, med här nedan angivna undantag och förbehåll,

till befattningshavare i statens tjänst, som vid årets ingång innehade *ordinarie* anställning, samt

till sådana i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som vid årets ingång innehade anställning med en daglig arbetstid, i medeltal — oavsett ferier, semester och därmed jämförlig ledighet — icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Dyrtidshjälp för barn, vars föräldrar vid nämnda tidpunkt båda innehade anställning som nu är sagd, utgår endast till fadern, eller, om föräldrarna icke sammanleva, till den av dem, som har vårdnaden om barnet. För hustru, som själv åtnjuter dyrtidstillägg såsom befattningshavare, samt för husföreståndarinna eller barn, som själv åtnjuter dyrtidstillägg såsom befattningshavare eller pensionär, utgår icke dyrtidshjälp.

Dyrtidshjälp får tillgodonjutas för samma tid, för vilken rätt till dyrtidstillägg äger rum, dock att för tid, under vilken befattningshavare på grund av inkallelse till militär tjänstgöring är förhindrad uppehålla befattningen, dyrtidshjälp utgår, även om dyrtidstillägg därunder icke må uppbäras.

§ 9.

Dyrtidshjälpen utgår, för år räknat, så länge det i § 2 omfördälda grundtal överstiger 125, med följande belopp, nämligen:

då det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under närmast föregående år haft att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade), utgör

högst 1,000 kronor: med 225 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 112 kronor 50 öre för varje barn;

från 1,000 till och med 2,000 kronor: med 180 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 90 kronor för varje barn;

från 2,000 till och med 3,000 kronor: med 135 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 67 kronor 50 öre för varje barn; samt

från 3,000 till och med 6,000 kronor: med 90 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 45 kronor för varje barn.

Befattningshavare, som under närmast föregående år enligt nämnda förordning haft att erlägga skatt för beräknat belopp av mera än 6,000 kronor (äkta makars taxeringar sammanräknade), äger icke tillgodonjuta dyrtidshjälp.

Nedgår grundtalet till 125 men icke till 50, skall dyrtidshjälpen utgå

vid ett grundtal av 125 intill 100 med tre fjärdedelar,
» » » » 100 » 75 » hälften samt
» » » » 75 » 50 » en fjärdedel,

allt av ovan angivna belopp.

Nedgår grundtalet till 50 eller därunder, skall dyrtidshjälp icke utgå.

Nytt grundtal äger tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till det kvartal, under vilket Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 10.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad. Dyrtidshjälp utgår endast för en av befattningarna, nämligen den, vid vilken dyrtidstillägget utbetalas.

Sammanlagda beloppet av dyrtidstillägg och dyrtidshjälp enligt denna kungörelse må icke i något fall överstiga det belopp, vartill dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst högst får uppgå.

§ 11.

Mom. 1. Från åtnjutande av såväl dyrtidstillägg som dyrtidshjälp undantagas:

- 1:o) arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt;
- 2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt
- 3:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

Mom. 2. Avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet medför icke rätt till dyrtidstillägg eller dyrtidshjälp enligt denna kungörelse.

§ 12.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas dyrtidstillägg och dyrtidshjälp efter de grunder, som i denna kungörelse äro fastställda; dock med iakttagande

att dyrtidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk löneroglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun, eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 13.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till dyrtidstillägg och dyrtidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning samt indelt manskap vid krigsmakten.

§ 14.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg och dyrtidshjälp till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 15.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 16.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis och dyrtidshjälpen kvartalsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1920; dock att enligt de i kungörelsen meddelade bestämmelser dyrtidstillägg och dyrtidshjälp skola utgå även för den del av år 1919, som förflutit innan kungörelsens ikraftträdande, varjämte skall iakttagas, att för de två första kvartalen av samma år det i § 2 omförmälda grundtal skall vara 138.